

POLONIA – CEL MAI ÎNSEMNAT PARTENER AL CHINEI DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST

POLAND – THE MOST IMPORTANT PARTNER OF CHINA FROM CENTRAL AND EASTERN EUROPE

Iulia Monica Oehler-Șincai*, Alina Ligia Dumitrescu
Institutul de Economie Mondială – Academia Română, București, România

Rezumat

Articolul analizează obiectivele, avantajele, provocările și perspectivele parteneriatului strategic dintre China și Polonia din perspectiva mai largă a colaborării în formatul 16+1. Sunt prezentate în paralel două aspecte: contextul istoric al cooperării dintre cele două țări, precum și catalizatorii relațiilor bilaterale actuale, punându-se accent pe cooperarea economică. Analiza calitativă evidențiază asimetriile din relația bilaterală, reflectate de cultura politică, dezechilibrele comerciale, mărimea economiilor, diferitele modele comunicaționale, de concurență și acces la piețe. Cu toate acestea, evoluția Poloniei în plan economic este considerată de China o „poveste de succes a tranziției la economia piață și a integrării europene”, ceea ce creează premisele unei alianțe economice cu fundații solide.

Cuvinte-cheie: China, Polonia, relații economice internaționale, parteneriat strategic, platforma 16+1

Clasificare JEL: F02, F10, N45

Abstract

This article analyzes the objectives, advantages, challenges and prospects of the Sino-Polish strategic partnership in the larger framework of the 16+1 platform. The historical context of the cooperation between the two countries, as well as the catalysts of the current bilateral relations are presented in parallel, with an emphasis on the economic side. The qualitative analysis highlights the asymmetries underlying the bilateral relationship, reflected by political culture, trade imbalances, size of the economies, and different communication, competition and market access models. Nevertheless, Poland's economic development is seen by China as "a success story of transition to market economy and European integration", which creates the prerequisites for an economic alliance with solid foundations.

Key words: China, Poland, international economic relations, strategic partnership, 16+1 platform

JEL Classification: F02, F10, N45

---

* Autori de contact: dr. Iulia Monica Oehler-Șincai, e-mail: oehler.sincai@gmail.com, dr. Alina Ligia Dumitrescu, e-mail: alinaligia1@yahoo.com. Articolul se bazează pe rezultatele cercetării realizate în cadrul studiului cu tema: „România, la intersecția inițiativelor chineze O Centură, Un Drum și 16+1. Poziționarea României pe harta Noului Drum al Mătăsii”, inclus în planul de cercetare al Academiei Române din anul 2017 și coordonat de dr. Iulia Monica Oehler-Șincai.

1. Introducere

Polonia este țara în capitala căreia a avut loc în 2012 prima reuniune a liderilor în formula 16+1¹, mecanism de cooperare regională între China și 16 țări din Europa Centrală și de Est (ECE), în condițiile în care oficialii polonezi au reacționat activ la inițiativa chineză încă din faza sa incipientă. Ulterior, *Belt and Road Initiative (BRI)*, lansată ca o cale de integrare economică regională deschisă și incluzivă, care promovează coordonarea politicilor, conectivitatea facilităților de producție, comerțul fără obstacole, integrarea financiară și stimularea relațiilor interumane între țările de-a lungul rutei, a integrat în structura sa și 16+1. Polonia a avut o contribuție semnificativă la consolidarea infrastructurii instituționale pentru dezvoltarea BRI și a platformei 16+1, fapt evidențiat și în literatura de specialitate (Szcudlik, 2016a, 2016b, 2016c). Astfel, Polonia a înființat: organul executiv al Consiliului de Afaceri China-ECE, Secretariatul Mecanismului de Contact al Agențiilor de Promovare a Investițiilor din China-ECE, iar mai recent și Secretariatul pentru Afaceri Maritime.

Obiectivele și așteptările Chinei privind colaborarea cu Polonia sunt legate de faptul că această țară este considerată de China „o poveste de succes a tranziției către o economie de piață funcțională și a integrării în UE”. Datorită rolului în creșterea al Poloniei în cadrul Uniunii Europene (UE) de la aderarea sa în 2004, China a înțeles că aceasta este o veritabilă putere economică regională, care are totodată ambiția de a deveni un stat puternic în regiune, pe baza unei strategii globale. În perioada 2007-2017, PIB nominal al Poloniei (al optulea ca mărime din UE în 2017 și primul în rândul ECE) a marcat un ritm dinamic de creștere, ceea ce a determinat majorarea valorii sale cu 20% (IMF, 2017). Totodată, economia poloneză nu a înregistrat niciun episod de recesiune, ceea ce a transformat Polonia în liderul creșterii economice în cadrul Uniunii Europene. În plus, Polonia a beneficiat deopotrivă de accesul pe piața unică europeană și de atragerea de fonduri comunitare. Peste 170.000 de proiecte au fost executate în cadrul politicii de coeziune a UE, care a permis dezvoltarea infrastructurii rutiere, a infrastructurii de protecție a mediului, precum și a celei energetice (Yao, 2017).

În același timp, ambiția Poloniei de a atinge statutul de actor global sporește în paralel cu evoluția sa economică favorabilă. În viziunea de politică externă a Poloniei, cooperarea la nivel internațional ocupă un loc central, iar „în ceea ce privește apartenența la Uniunea Europeană, este important ca Polonia să construiască o imagine pozitivă de membru însemnat al UE, capabil să extindă cooperarea între țările din ECE”. Înțelegând poziția unică a Poloniei în rândul țărilor ECE, China are mari așteptări de la cooperarea bilaterală, care să devină un exemplu de bună practică (Yao, 2017).

Polonia deține avantaje specifice care se potrivesc cu obiectivele Chinei în formula 16+1.

➤ În primul rând, datorită avantajelor sale geostrategice, a infrastructurii transporturilor, a competitivității și a logisticii, Polonia ar putea fi un centru de producție și de

---

¹ Acronimul 16+1 se referă la platforma de cooperare inițiată de China în 2011 și care include: Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cehia, Croația, Estonia, Letonia, Lituania, Macedonia, Muntenegru, Polonia, România, Serbia, Slovacia, Slovenia, Ungaria, plus China. Adicional, vom utiliza acronimul ECE-16 pentru a desemna țările din Europa Centrală și de Est participante la acest mecanism de cooperare.

distribuție pentru transferul produselor din țările de pe Centura economică a Drumului Mătăsii către diferite destinații din UE.

➤ În al doilea rând, prin strategia „reindustrializării”, precum și în virtutea performanței din anumite industrii, de la tehnologia de vârf și aviație, la producția de mașini și utilaje, Polonia se integrează perfect în inițiativa BRI a Chinei.

➤ În al treilea rând, Polonia oferă un cadru favorabil pentru investițiile străine, precum și o forță de muncă tânără, cu studii superioare și salarii relativ scăzute comparativ cu vechile state membre ale UE.

Prin urmare, Polonia reprezintă pentru China *o poartă de intrare potrivită în UE și ECE*, aceasta oferind acces la piața europeană și condiții stimulativă dezvoltării investițiilor chineze. Cooperarea cu Polonia poate deveni astfel punctul-pilot al cooperării China-ECE în cadrul mecanismului 16+1 și poate oferi o bună experiență pentru continuarea implementării inițiativelor chineze.

În plus, China ar putea să profite în continuare de avantajele Poloniei în domeniul transporturilor pentru a accelera cooperarea bilaterală la nivel local. Relația existentă dintre Łódź și Chengdu constituie un exemplu relevant în acest sens. Serviciul de transport feroviar regulat între aceste două orașe nu este doar un stimulent pentru exporturile poloneze către China, ci și o șansă de a consolida relațiile deja strânse dintre cele două orașe.

Ținând cont de aceste precizări, prezentul articol urmărește să reliefeze dimensiunea actuală a cooperării dintre China și Polonia, ca și perspectivele de dezvoltare a acesteia, fiind structurat în jurul următoarelor obiective: înțelegerea importanței Poloniei pentru China din punct de vedere istoric, economic, politic și geostrategic; semnificația strategică a relației bilaterale pentru Polonia, sub raportul reducerii dependenței excesive de UE; nuanțarea provocărilor pentru relația bilaterală și necesitatea înțelegerii așteptărilor actuale și a transunerii lor în practică.

2. Perspectiva istorică a cooperării bilaterale

În Evul Mediu, deși mărfurile chinezești ajungeau și în Polonia prin comercianți activi de-a lungul Drumului Mătăsii, contactele directe cu populația chineză erau sporadice. Comerțul nu se realiza direct, ci prin intermediari persani și arabi. Primul polonez care a intrat în contact cu Regatul de Mijloc a fost Benedict Polak, ambasador al Papei de la Roma la curtea hanului mongol între 1245 și 1247, acesta descriind în Memoriile sale experiențele prin care a trecut (Gadzinowski, 2016). Alte contacte de durată între Polonia și China datează din secolul al XVII-lea, prin activitățile unor misionari, precum Michał Boym (1612-1659), ale căror scrieri au contribuit la înțelegerea culturii, tradițiilor și preocupărilor cotidiene de atunci ale populației chineze (Polish MOFA, 2012). Mai mult decât atât, la jumătatea secolului al XVII-lea, izvoarele istorice consemnează prezența unei mici formațiuni statale denumite Jaxa, întemeiate de nobilul polonez exilat Nicefor Chernichowski, aflate la nord de fluviul Amur, la granița cu Regatul de Mijloc. Jaxa a fost integrată în Rusia în 1674 (Kepa, 2017).

Cu toate acestea, putem vorbi despre relații politice veritabile dintre China și Polonia abia în secolul al XX-lea, odată cu recunoașterea de către China a independenței Poloniei în martie 1920

(dar la mai bine de un an de la crearea celei de-a doua Republici Poloneze în noiembrie 1918). Primul consulat polonez a fost instituit la Shanghai, iar al doilea la Harbin. Ambasada Poloniei a fost deschisă în martie 1929, aceasta fiind acreditată la Nanjing (Polonia recunoscând așadar guvernul naționalist, anti-comunist) și mutată în 1937 la Chongqing, după invazia japoneză de la Nanjing (Polish MOFA, 2012).

Frământările interne din cele două țări nu au permis înfripirea de relații economice bilaterale în perioada 1920-1950. Polonia se înscrie însă în rândul țărilor care au recunoscut R. P. Chineză încă din octombrie 1949, alături de Rusia, Bulgaria, România și alte câteva state din blocul comunist, prin trimiterea de scrisori oficiale la Beijing (Snyder, 2009). Data la care au fost stabilite în mod oficial relațiile diplomatice între Polonia și China este 7 octombrie 1949, când a fost primit răspunsul din partea premierului Zhou Enlai (Polish MOFA, 2012).

Polonia a fost a doua țară după Uniunea Sovietică care și-a deschis o reprezentanță diplomatică în China, primul însărcinat cu afaceri, Jan Jerzy Piankowski, fiind numit în această funcție în data de 27 octombrie 1949, iar noua misiune diplomatică fiind inaugurată la Beijing în 23 noiembrie 1949. Primul ambasador chinez a fost generalul Peng Mingzhi (numit la începutul anului 1950), iar primul ambasador polonez – colonelul Juliusz Burgin (din 12 iunie 1950).

Relațiile diplomatice postbelice au înlesnit cooperarea economică dintre Polonia și China încă din anii '50, în pofida distanței geografice dintre cele două țări, a diferențelor culturale și a problemelor interne. Astfel, Polonia a încheiat cu China două acorduri însemnate în 1951, unul cu privire la exploatarea cuprului, celălalt vizând înființarea *Chipolbrok*, o societate mixtă (pe acțiuni) de transport maritim, prima astfel de companie cu participare chineză în afara țării² (Palonka, 2010). Tot în 1951, Polonia a fost prima țară din regiune care a încheiat cu R. P. Chineză un acord de cooperare culturală (Xu, 2016). În 1956, Partidul Comunist Chinez a sprijinit autoritățile poloneze în conflictul cu Uniunea Sovietică legat de modelul polonez al socialismului, ceea ce a condus la evitarea intervenției armatei sovietice în Polonia (Gadzinowski, 2016). În 1958 a fost constituită Asociația prieteniei Polonia-China.

Marele salt înainte din China (1958-1962), urmat de problemele interne de amploare și diferențele fundamentale de opinie dintre Polonia și China nu doar în materie de afaceri externe, dar și în plan socio-economic, au condus în 1967 la stoparea cooperării și a contactelor bilaterale în toate sectoarele. Abia în 1978, odată cu politica de reformă și de deschidere către exterior a Chinei, relațiile cu Polonia au fost normalizate. Din cauza impunerii de sancțiuni de către SUA împotriva Poloniei (ca urmare a introducerii legii marțiale de către premierul Jaruzelski în 1981), a retragerii clauzei națiunii celei mai favorizate și a veto-ului SUA împotriva aderării Poloniei la Fondul Monetar Internațional, economia poloneză a fost grav afectată în perioada 1981-1985. China a acordat Poloniei asistență financiară, ceea ce a contribuit la relansarea relațiilor bilaterale și la organizarea de vizite oficiale la nivel înalt în 1985-1987. În 1987, premierul chinez Zhao Ziyang a efectuat o vizită oficială în Polonia, iar în 1988 premierul polonez Zbigniew Messner a vizitat

---

² Sediul principal al companiei este la Shanghai, iar sucursala din Polonia este la Gdynia. Dispunând în prezent de 17 de vase de mare tonaj, compania desfășoară operațiuni de transport, inclusiv pe ruta Antwerpen-Canalul Suez-Singapore-Shanghai-Dalian-Xingang și Busan, în Coreea de Sud.

China, cele două vizite fiind urmate de semnarea unui acord bilateral de cooperare în următoarele domenii: agricultură, industria electronică, minieră, energie și pescuit (Polish MOFA, 2012).

Pe fondul schimbării de sistem din Polonia, relațiile acesteia cu China au intrat în declin, însă în 1991 dialogul politic a fost reluat. După vizite oficiale la nivel de miniștri de externe în 1991 și vice-premierii în 1993 (când a fost semnat un nou acord de cooperare economică și comercială), a urmat vizita premierului polonez Waldemar Pawlak în China în 1994, autoritățile chineze subliniind că înțeleg eforturile Poloniei în direcția integrării în UE și aderării la NATO. În noiembrie 1997, președintele polonez Aleksander Kwaśniewski a vizitat China (prima vizită a unui președinte polonez în 38 de ani), eveniment care a fost marcat de o Declarație comună și a deschis calea către o cooperare pragmatică, în beneficiul ambelor părți, deopotrivă la nivel guvernamental, parlamentar, științific și cultural. Relațiile bilaterale s-au intensificat treptat, iar în 2004 vizita premierului Chinei, Hu Jintao, în Polonia a fost însoțită de o nouă Declarație comună.³ Polonia, ca stat membru al UE, dobânda o nouă semnificație pentru partea chineză, dar aceasta nu s-ar fi transpus în practică în absența unei puternice voințe politice de a consolida relațiile bilaterale, fapt dovedit de deschiderea politicianilor polonezi față de China, inclusiv a președintelui Aleksander Kwaśniewski (1995-2005).

3. Factorii de natură politică, economică și geostrategică – catalizatorii relației bilaterale actuale

Căderea regimurilor comuniste din Europa, contrastând cu episodul din Piața Tiananmen din Beijing din 1989, a determinat ca Polonia și China să se îndepărteze una de cealaltă prin prisma valorilor democratice. În urma primelor alegeri libere, Polonia a intrat pe făgașul reformelor, marcate de o dublă tranziție (politică, spre democrație, și economică, spre capitalism) și integrarea în structurile comunitare și euro-atlantice, în timp ce China a continuat procesul de trecere de la o economie planificată central către „capitalismul cu caracteristici chinezești” (Tuszyński, 2015).

Aspecte precum preocupările pentru drepturile omului, tratamentul minorităților, libertatea de expresie, situația din Tibet și Taiwan și stilul de guvernare chinez au devenit fundamentul unui curent major în Polonia, critic la adresa Chinei, care a marcat relațiile bilaterale după 1989. Însă, în paralel cu acesta, s-a conturat treptat și o atitudine pragmatică, punând accentul pe ascensiunea Chinei în plan economic și al relațiilor internaționale (Palonka, 2010), în special odată cu manifestarea unor slăbiciuni structurale la nivelul Uniunii Europene după 2007-2008, dar și pe fondul ambiției elitelor poloneze ca țara lor să dobândească un rol mai pregnant în plan regional. În acest context, alianțele cu țări puternice din afara UE au fost considerate drept una dintre cele mai eficiente căi de consolidare a acestui rol. Acest al doilea curent a determinat adoptarea unei politici de deschidere către China, ținând însă cont de disproporția dintre cele două țări în ceea ce privește dimensiunea piețelor, suprafața teritoriului, mărimea populației, capacitatea cererii și a ofertei.

Interesul Chinei față de Polonia s-a manifestat încă de la aderarea acesteia la UE în 2004. În iunie 2004, președintele chinez Hu Jintao a vizitat Polonia și a fost semnată o Declarație comună.

---

³ Detalii cu privire la relațiile bilaterale pot fi consultate în Arhiva digitală a Centrului Wilson: <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/search-results/1/%7B%22subject%22:%221248%22%7D>.

Vizitele oficiale s-au intensificat, iar la expoziția mondială World Expo 2010 de la Shanghai, pavilionul polonez a avut o poziție privilegiată: și anume, un reprezentant al Poloniei, Grzegorz Schetyna, a fost invitat să susțină un discurs la ceremonia de închidere, alături de premierul chinez și secretarul general al Organizației Națiunilor Unite (ONU). Un an mai târziu, în decembrie 2011, cu ocazia vizitei președintelui Bronisław Komorowski în China (la 14 ani după prima vizită a unui președinte polonez în China), relația bilaterală a fost ridicată la rangul de *parteneriat strategic*.

Anul 2015 a marcat pentru Polonia schimbări majore în plan politic. Conservatorul Andrzej Duda a câștigat alegerile prezidențiale din mai, iar în octombrie, Partidul Lege și Justiție (PiS) a câștigat alegerile parlamentare. Partidul conservator, eurosceptic, naționalist (având și o serie de alte atribute, precum populist etc.) a învins Partidul Platforma Civică (PO, liberal), care s-a aflat la putere vreme de opt ani. Partidul Platforma Civică avusese un rol semnificativ în impulsivarea relațiilor dintre cele două țări, însă schimbările politice din 2015 nu au atras după sine sincope în relațiile cu China; dimpotrivă, parteneriatul strategic a dobândit noi valențe.

Andrzej Duda, președintele Poloniei din august 2015, a vizitat China în luna noiembrie a aceluiași an, iar în iunie 2016 președintele Xi Jinping a vizitat Polonia (prima vizită a unui președinte chinez în Polonia în 12 ani), ocazie cu care relațiile bilaterale au fost ridicate la rangul de *parteneriat strategic cuprinzător*, fiind evidențiate obiective precum: alinierea strategiilor de dezvoltare a celor două țări, promovarea participării la BRI, sporirea interconectivității dintre China și Polonia, cooperarea în sfera capacității industriale etc.

În Declarația privind parteneriatul strategic cuprinzător din 20 iunie 2016 se subliniază că Polonia și China *sunt parteneri strategici stabili și de durată, iar căile lor de dezvoltare constituie o oportunitate majoră pentru cooperarea reciproc avantajoasă*. Dintre domeniile de cooperare sunt menționate: economia, comerțul, sectorul financiar, transportul și logistica, infrastructura, aviația civilă, energia, agricultura, tehnologia și protecția mediului, fiind accentuat faptul că eforturile celor doi parteneri se vor concentra în direcția promovării investițiilor și a echilibrării comerțului bilateral, în special prin facilitarea accesului pe piață. Nu au fost ocolite nici subiectele sensibile, cei doi președinți subliniind nevoia schimbării de opinii cu privire la promovarea și protejarea drepturilor omului și a statului de drept, pe bază de egalitate și respect reciproc.

La Forumul BRI pentru cooperare internațională de la Beijing, din 14-15 mai 2017, s-au evidențiat principalele domenii în care ar putea fi intensificată cooperarea bilaterală: protecția mediului, sectorul financiar, industriile high-tech, infrastructura și logistica. Totodată, acesta a evidențiat și alte priorități: o dezvoltare mai echilibrată a comerțului bilateral, sporirea cooperării în sectoare precum cultură, educație și turism, ca și între autoritățile locale și impulsivarea relațiilor interumane. Trebuie subliniat că vizita președintelui Xi în Polonia în iunie 2016 a fost însoțită de un Forum de afaceri Polonia-China și de deschiderea biroului din Varșovia al Consiliului Chinez pentru Promovarea Comerțului Internațional (CCPIT), primul astfel de birou din Europa Centrală și de Est. Cu ocazia forumului, CCPIT și Agenția Poloneză pentru Investiții și Comerț au semnat un acord prin care a fost constituit un mecanism special, pe baza căruia o echipă mixtă de experți

identifică cele mai bune căi de impulsioneare a cooperării bilaterale. Totodată, au fost semnate contracte între companiile chineze și poloneze⁴ (Polish Investment and Trade Agency, 2016).

După cum remarcă analiștii economici, de la anunțarea BRI în septembrie 2013, nu au fost inițiate noi proiecte bilaterale de mare amploare, doar cele lansate anterior au fost mutate sub logo-ul BRI, iar dintre proiectele de mai mică anvergură pot fi amintite: extinderea căii ferate Łódź-Chengdu prin includerea orașului Xiamen în august 2015 și a orașului polonez Kutno în 2016, facilitarea întâlnirilor de afaceri între firme poloneze și chineze în zona economică specială Łódź, deschiderea Departamentului de Studii Est-Asiatice la Universitatea din Łódź, încărcarea pentru prima dată în august 2015 a containerelor cu mărfuri poloneze (produse agricole și băuturi) pe ruta dinspre Łódź către Chengdu (în contrast cu perioada anterioară, când containerele erau vândute sau trimise înapoi în China pe ruta maritimă) (Szcudlik, 2016c).

Totuși, în opinia unor diplomați și sinologi polonezi de prestigiu, intensificarea vizitelor la nivel înalt a determinat intrarea relațiilor bilaterale „într-o nouă eră” (McNeice, 2017). De altfel, Polonia este considerată drept țara din Europa Centrală și de Est cu cea mai fermă poziție pe harta Noului Drum al Mătăsii. Printre argumentele semnificative pe care se sprijină această apreciere, amintim:

- prezența unor companii de consultanță și bănci chineze în Polonia (Bank of China și ICBC);
- lansarea unei linii de transport maritim pentru containere între Gdansk și Shanghai (2010);
- introducerea de linii aeriene directe pe relația Polonia-China începând din 2012, operate de compania poloneză Lot din 2012, iar din 2016 și de Air China;
- lansarea, în martie 2012, a programului *Go China*, cu scopul de a oferi informații despre piața chineză și cea poloneză și despre oportunitățile de afaceri, în vederea încurajării exporturilor poloneze, a atragerii de turiști și investiții chineze, dar și a impulsioneării relațiilor interumane;
- participarea la proiectul de infrastructură feroviară ce leagă Łódź (oraș din centrul Poloniei) de Chengdu (din provincia chineză Sichuan) (aprilie 2013); linia ferată a fost extinsă ulterior prin includerea orașului Xiamen din provincia Fujian, începând din 2015;
- susținerea proiectului de transport feroviar care leagă Varșovia de Suzhou, traseu inaugurat în septembrie 2013;
- statutul Poloniei de membru fondator al Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) (2015);
- Polonia, promotor alături de Croația al Inițiativei celor Trei Mări (Adriatică-Baltică-Neagră), regiune reprezentând 28% din teritoriul UE, 22% din populație și numai 10% din PIB comunitar (Visegrád Post, 2016);

---

⁴ Compania chineză Aero AT Jiangsu Aviation Industrial – două companii poloneze din domeniul aviatic: ORKA și Bejera Restrukturyzacje; compania chineză Tongyuan Pharmaceutical Corporation – Polfarmex; în domeniul industriei alimentare Maspex – Beingmate Baby & Child Food Co. Ltd.; iar în domeniul produselor lactate, Chinatex Corporation – Mlekpól.

- schițarea unor proiecte în 2016, cu ocazia vizitei președintelui chinez în Polonia, referitoare la construirea unui nou aeroport în apropiere de Varșovia cu finanțare chineză (dar cu un cost ridicat, estimat la 7-12 miliarde de euro), dezvoltarea unui sistem de căi ferate de mare viteză, construirea de parcuri industriale și centre logistice de-a lungul rutei Łódź-Chengdu;
- organizarea de forumuri și conferințe internaționale pe tema BRI în Polonia, precum cel din iunie 2016, prilejuit de vizita președintelui chinez Xi Jinping în China;
- semnarea memorandumului de înțelegere cu privire la BRI între Polonia și China în noiembrie 2015, incluzând obiective concrete precum consolidarea eforturilor de eliminare a barierelor din calea comerțului și prezentarea de către China a unui Plan de acțiune pentru Drumul Mătăsii, cu ocazia vizitei ministrului de externe polonez în China la sfârșitul lunii aprilie 2016;
- realizarea de către guvernul polonez a primei emisiuni de obligațiuni denumite în yuani în 2016, Polonia devenind prima țară europeană emitentă de *obligațiuni panda* (în valoare de 3 miliarde de RMB sau circa 450 milioane de dolari);
- și, nu în ultimul rând, intensificarea contactelor culturale dintre cele două țări, inclusiv prin activitatea institutelor Confucius din: Cracovia (din 2006), Opole, Poznań, Wrocław (2008), Gdańsk (2015) și a claselor Confucius de la Universitatea Vistula din Varșovia (începând din 2011).

Trebuie subliniat că strategiile de dezvoltare a Chinei și Poloniei sunt complementare. Strategia de reindustrializare a Poloniei deschide posibilități nenumărate de cooperare cu China, inclusiv în domeniul infrastructurii, al parcurilor industriale și al științei și tehnologiei.

Două orașe poloneze, Łódź and Gdańsk, și-au manifestat expres interesul pentru cooperarea cu China. Łódź, capăt al căii ferate ce leagă Polonia de China, intenționează să deschidă un parc logistic și tehnologic pentru implementarea de proiecte chineze, autoritățile locale fiind deschise față de China. La rândul său, Gdańsk, oraș-port la Marea Baltică, situat la aproximativ 350 km nord-vest de Varșovia, este pregătit să dezvolte în parteneriat cu firme chineze un port exterior, care să ofere servicii specializate pentru transportul de mărfuri pe relația China (Polish Investment and Trade Agency, 2016).

Mai mult decât atât, așa cum s-a arătat, evoluția Poloniei în plan economic este considerată în China „un exemplu pozitiv în ceea ce privește construirea unei economii de piață funcționale”. Polonia urmărește scăderea dependenței sale de piața comunitară și contracararea efectelor induse de sancțiunile impuse de Rusia ca răspuns la sancțiunile comunitare, iar prioritățile de politică externă – o Polonie puternică în Europa, accent pe relațiile transatlantice și rolul Organizației Tratatului Atlanticului de Nord ca garant al securității, relații amicale cu vecinii și sporirea importanței Poloniei în plan internațional – lasă suficient loc pentru cooperarea dintre China și Polonia (Szcudlik, 2016a).

4. Provocările la adresa cooperării bilaterale: exemplificări

Dincolo de aspectele pozitive ale cooperării bilaterale, trebuie evidențiate și nereușitele.

Cel mai relevant studiu de caz în acest sens se referă la eșecul companiei chinezești COVEC (China Overseas Engineering), filială a China Railway Corporation, în construcția celor două secțiuni din autostrada A2 din Polonia. COVEC a fost prima companie chineză care a câștigat un contract de lucrări publice în UE, în urma participării la licitația organizată în 2009 de Directoratul polonez pentru șosele și autostrăzi naționale (GDDKiA). Cu o lungime de 49 de km, cele două tronsoane de autostradă de pe ruta Varșovia-Lodz urmau a fi finalizate la un preț de 447 milioane de dolari înainte de 2012, când Polonia a găzduit împreună cu Ucraina Campionatul european de fotbal. Prețul propus a reprezentat jumătate din bugetul planificat de GDDKiA și a fost cu 20% mai scăzut față de prețul propus de concurenți, fiind considerat unul de dumping de către aceștia din urmă.

Firma chineză s-a bazat pe importul de echipamente și finanțarea proprie a proiectului, fără să țină seama de riscurile potențiale, care s-au și materializat: majorarea prețurilor la combustibili (deci creșterea costurilor de transport), sporirea prețurilor materiilor prime, dificultățile legate de procurarea forței de muncă și problema certificării mașinilor importate din China. La aceste riscuri s-au adăugat și alți factori: problema finanțării, în condițiile în care compania-mamă nu a asigurat finanțarea proiectului, apariția unor costuri suplimentare legate de protecția mediului și relațiile cu subcontractorii polonezi, care au avut o atitudine „ostilă” față de un concurent neașteptat (Kanarek, 2017).

La începutul lunii iunie 2011, când lucrarea fusese executată în proporție de numai 20%, COVEC a informat GDDKiA că a decis rezilierea contractului dacă acesta nu va fi renegociat, fiind solicitată o finanțare suplimentară. Însă partea poloneză a rămas fermă și nu a acceptat renegocierea contractului, ceea ce a atras după sine rezilierea sa.

Așadar, insuccesul companiei COVEC în Polonia nu s-a datorat doar managementului companiei, ci și deficiențelor de comunicare între partea poloneză și cea chineză. Firma chineză nu a înțeles în primă instanță importanța luării în calcul a normelor legale, de afaceri și culturale din UE, extrem de complexe și diferite de cele asiatice. COVEC a încheiat un contract sub incidența dreptului comunitar fără a cunoaște în prealabil legislația comunitară (a muncii, a achizițiilor publice etc.). Printre consecințele imediate ale retragerii COVEC din Polonia s-au numărat decizia firmelor chinezești de a investi în alte țări din Europa Centrală și de Est și crearea unei imagini nefavorabile a firmelor chinezești în Polonia, ceea ce a descurajat firmele poloneze să coopereze cu firme chinezești.

În literatură se evidențiază trei riscuri majore asociate proiectelor de investiții chinezești, acestea fiind legate de: selectarea proiectelor, implementarea lor și punerea motivațiilor politice pe primul loc, în detrimentul celor economice (Djankov, 2016). COVEC s-a confruntat cu toate cele trei riscuri menționate, compania chineză fiind convinsă că atitudinea favorabilă cooperării bilaterale în plan politic va asigura și implementarea cu succes a proiectului, ceea ce nu s-a verificat însă și în practică.

Probabil pe fondul acestei nereușite intens mediatizate, se remarcă o atitudine prudentă a companiilor chineze în participarea la licitații și achiziții publice pentru proiecte ample de infrastructură, eșecurile anterioare constituind un obstacol psihologic dificil de depășit. Deși există o multitudine de memorandumuri de înțelegere și acorduri, procesul de implementare a proiectelor este aproape inexistent (McNeice, 2017).

Printre provocările amintite în literatura de specialitate se numără și următoarele: (1) găsirea unui echilibru între motivațiile economice de a coopera cu China și constrângerile din partea unor parteneri strategici, precum SUA, dar și opoziția populației; (2) aspectele sensibile din relația bilaterală, precum deficitul comercial considerabil (din cauza structurilor diferite ale exporturilor și importurilor, dar și a interdicției importului de carne de porc din Polonia, dificultății obținerii de certificate de export pentru produse agricole și alimentare), diferențele în materie de valori și ideologie; (3) pentru Polonia, China nu reprezintă o prioritate a politicii sale externe; (4) modul în care sunt percepute inițiativele recente ale Chinei, mai ales BRI, acestea fiind considerate mai degrabă o strategie de a conferi Chinei rolul de lider al Noii Ordini Economice Internaționale; (5) contradicțiile dintre două seturi de relații: ale Poloniei cu SUA și Rusia și ale Chinei cu SUA și Rusia (Szcudlik, 2016a).

Pentru contracararea slăbiciunilor, relațiile interumane sunt considerate calea cea mai sigură către consolidarea înțelegerii reciproce și a încrederii. Un loc important în relația bilaterală îl ocupă cooperarea în direcția impulsivării exporturilor Poloniei către China și reducerii deficitului comercial, atragerea de investiții chineze, precum și corelarea inițiativei 16+1 cu propriile priorități legate de dezvoltare (precum Planul Morawiecki, pentru dezvoltare responsabilă) (McNeice, 2017).

5. Avantajele cooperării Chinei cu Polonia în termeni economici

La nivelul ECE-16, Polonia reprezintă țara cu cea mai mare economie, cea mai numeroasă populație și cea mai întinsă suprafață. În plan regional, Polonia este campioana atragerii de investiții străine directe, stocul acestora fiind estimat la peste 185 miliarde de dolari în 2016 (Polonia fiind urmată la mare distanță de Cehia cu 115 miliarde de dolari, Ungaria cu 77 miliarde de dolari și România cu 72 miliarde de dolari) (UNCTAD, 2017). Regimul Zonelor economice speciale din Polonia (în prezent, 14 la număr), care oferă scutire de la plata impozitului pe profit în anumite condiții și multe alte facilități, a fost extins până în 2026 și îi conferă țării un grad sporit de atractivitate.

Performanța economică a Poloniei este strâns legată de succesul procesului de dezvoltare regională bazat pe descentralizare, intensificarea activităților de dezvoltare derulate de către administrația publică, precum și de utilizarea eficientă a fondurilor structurale de către regiuni. Totodată, aceasta se datorează și creșterii substanțiale, în ultimii ani, a numărului de șosele și autostrăzi, infrastructura rutieră constituind un factor major al funcționării eficiente a economiei. Cu sprijinul fondurilor UE, între 2004 și 2013, în Polonia s-au construit 673 km de autostrăzi, au fost construite sau modernizate 808 drumuri expres, s-au construit 36.000 km de rețele de canalizare și 683 instalații de tratare a apei (Ministerul afacerilor externe al Poloniei, 2014). În perioada 2007-2013, Polonia a ocupat primul loc în cadrul țărilor membre ale UE în ceea ce privește creșterea

rețelei de autostrăzi cu sprijinul fondurilor comunitare. La sfârșitul anului 2013, Polonia avea în folosință peste 2.800 km de șosele și autostrăzi, comparativ cu 912 km la sfârșitul anului 2007. În cadrul noului buget al UE pentru perioada 2014-2020, Polonia se va menține ca principal beneficiar între statele membre, fiind eligibilă pentru suma de aproximativ 106 miliarde de euro (86 miliarde de euro din fonduri comunitare, 20 miliarde de euro reprezentând contribuția națională). Sumele alocate Poloniei din Fondurile Structurale vor fi folosite pentru subvenționarea unora dintre cele mai mari investiții în infrastructură, mediu, capital uman, inovare și tehnologia informației și comunicațiilor (Dumitrescu & Iordache, 2015).

Prin prisma indicatorilor săi macroeconomici, Polonia menține un nivel sustenabil de creștere economică, situat la peste 3% în media ultimilor ani (Tabelul 1), deși o creștere economică anuală de cel puțin 4% este considerată ca fiind pragul minim pentru o evoluție care să îi permită ajungerea din urmă a vechilor state membre ale UE.

Tabelul 1: Evoluția principalilor indicatori macroeconomici ai Poloniei, în perioada 2014-2018¹

INDICATORI	2014	2015	2016	2017	2018
PIB real (modificări anuale, în %)	3,3	3,8	2,7	3,5	3,2
Consum privat (modificări anuale, în %)	2,4	3,0	3,8	3,9	3,1
Consum public (modificări anuale, în %)	4,1	2,4	2,8	2,8	2,8
Investiții productive (modificări anuale, în %)	10,0	6,1	-7,9	4,9	6,1
Rata șomajului (în % din populația activă la sfârșitul anului)	9,0	7,5	6,2	5,2	4,4
Rata inflației (măsurată prin indicele armonizat al prețurilor de consum, în %)	0,1	-0,7	0,2	1,8	2,1
Soldul bugetar (în % din PIB)	-3,5	-2,6	-2,4	-2,9	-2,9
Datoria publică (în % din PIB)	50,2	51,1	54,4	54,6	55,4
Volumul exporturilor de bunuri și servicii (modificări anuale, în %)	6,7	7,7	9,0	7,7	6,6
Volumul importurilor de bunuri și servicii (modificări anuale, în %)	10,0	6,6	8,9	8,5	7,4
Soldul balanței comerciale (% din PIB)	-0,8	0,5	0,5	-0,5	-1,0
Soldul balanței de plăți curente (% din PIB)	-1,4	0,1	0,2	-0,6	-1,2

Notă: ¹ Estimări pentru 2016 și proiecții pentru 2017-2018.

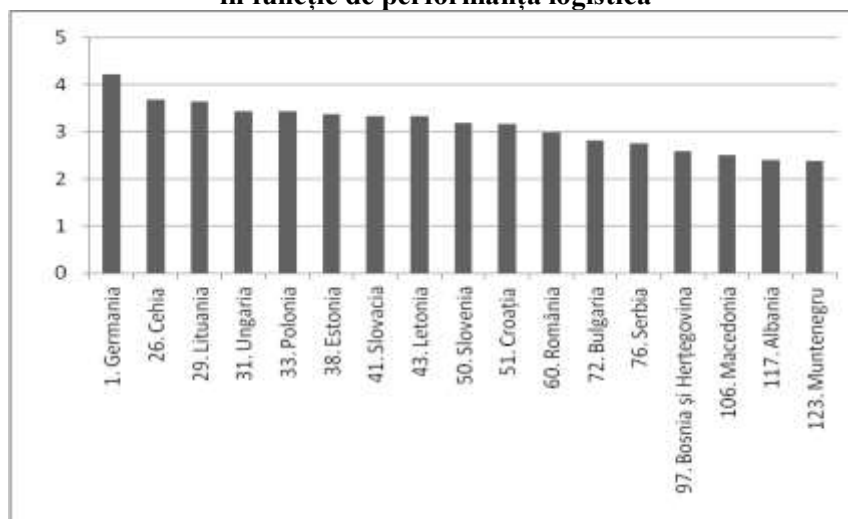
Sursa: Dumitrescu (2017), tabel realizat pe baza datelor statistice ale Comisiei Europene (European Commission, 2017).

Potrivit unui raport elaborat de firma de consultanță McKinsey&Company (2015), scenariul unui ritm mediu anual de creștere a PIB real de 4% în perioada 2015-2025 ar putea transforma Polonia într-un motor al creșterii economice în plan comunitar și ar majora competitivitatea sa la nivel global, ceea ce ar conduce la atingerea unui nivel de trai similar cu Spania, Slovenia și chiar Italia în termeni de PIB/locuitor la paritatea puterii de cumpărare. Pentru aceasta ar fi însă nevoie de sporirea productivității muncii în fiecare sector de activitate, de impulsionearea sectoarelor cu potențial ridicat (industriile intensive în tehnologie – industria farmaceutică, echipamente medicale și optice, sisteme și echipamente avansate –, serviciile de afaceri, industria prelucrătoare ce folosește tehnologii avansate, industria minieră și a prelucrării mineralelor și industriile locale – agricultură, energie, transport, comerț cu amănuntul și ridicata). Totodată, la nivelul orașelor, s-ar cere adoptate strategii specifice de atragere a investițiilor străine, în funcție de gradul lor de dezvoltare – orașe din primul val: Cracovia, Wrocław, Varșovia, din al doilea val: Łódź, Katowice,

Poznań și Gdańsk (Danzig) și din al treilea val: Szczecin, Bydgoszcz, Toruń, Białystok, Opole și Lublin. Formatul de cooperare propus de China – 16+1 –, ar putea conduce la accelerarea ritmului creșterii economice și totodată la soluționarea unor probleme privind dezvoltarea economică, nu doar pentru Polonia, ci pentru toată regiunea din Centrul și Estul Europei.

Performanța logistică este considerată a fi unul dintre determinanții creșterii economice și competitivității țărilor lumii, fiind recunoscută drept una dintre componentele de bază ale dezvoltării economice (The World Bank, 2016). Indicele performanței logistice este un instrument de analiză comparativă interactiv creat pentru a ajuta țările să identifice provocările și oportunitățile privind performanța lor în domenii precum comerțul și transportul, și să stabilească soluții menite a îmbunătăți performanțele.

Graficul 1: Poziția țărilor din ECE în clasamentul mondial, în funcție de performanța logistică

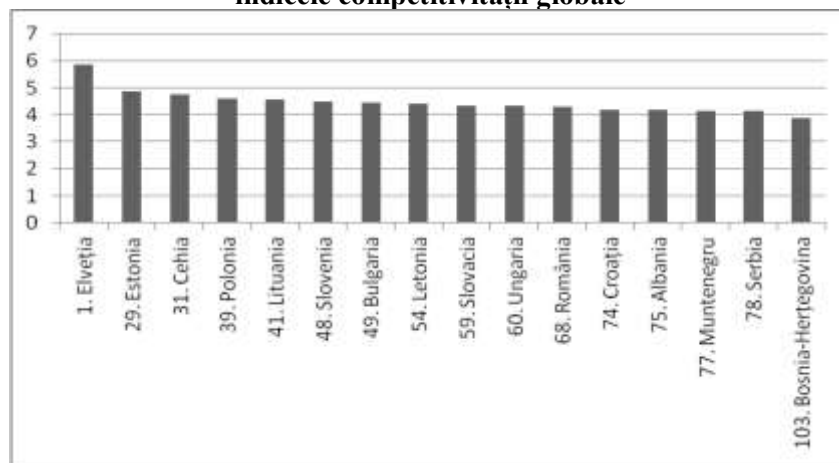

Notă: Indicele performanței logistice este estimat pe baza sondajelor de opinie. Principalele elemente pe care se pune accentul sunt următoarele: eficiența procedurilor vamale, calitatea infrastructurii pentru comerț și transport, ușurința organizării transportului la un preț competitiv, calitatea serviciilor logistice, punctualitatea transportului, acestea fiind notate de la 1 (foarte scăzută) la 5 (foarte ridicată).

Sursa: Grafic elaborat de autori pe baza datelor furnizate de The World Bank (2016).

În rândul celor 160 de țări analizate de Banca Mondială în ceea ce privește performanța logistică, Polonia este plasată pe locul 33. Aceasta este devansată de Cehia, Lituania, Ungaria, dar se află înaintea tuturor celorlalte țări din Europa Centrală și de Est participante la 16+1 (Graficul 1).

Potrivit Raportului privind competitivitatea globală, ediția 2017-2018, elaborat de Forumul Economic Mondial, care evaluează 137 de state ale lumii sub aspectul competitivității, Polonia se poziționează pe locul 39 în clasamentul mondial, după Estonia și Cehia, dar înaintea tuturor celorlalte țări din ECE (Graficul 2).

Graficul 2: Poziția țărilor din ECE în clasamentul mondial, în funcție de indicele competitivității globale

Notă: Scorurile sunt măsurate pe o scală de la 1 la 7, de la nivelul inferior către cel superior. Indicele are la bază 12 componente principale, respectiv: instituțiile, infrastructura, mediul macro-economic, sănătatea și educația primară, educația superioară și formarea profesională, eficiența pieței bunurilor, eficiența pieței muncii, gradul de dezvoltare a pieței financiare, progresul tehnologic, mărimea pieței, gradul de sofisticare a afacerilor și inovare.
Sursa: World Economic Forum (2017).

Recul ușor față de ediția anterioară a Raportului competitivității globale, când Polonia se plasa pe locul 36 (Tabelul 2), s-a datorat schimbării metodologiei raportului, care, pentru prima dată, a inclus și companiile foarte mici. Potrivit coordonatorului polonez al sondajului, Piotr Boguszewski de la Banca Națională a Poloniei, „acestea au întotdeauna mai multe probleme decât firmele mici și mijlocii”.

Tabelul 2: Evoluția poziției Poloniei conform indicelui competitivității globale, în perioada 2012-2018

	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Poziția*	41/144	42/148	43/144	41/140	36/138	39/137
Scorul**	4,5	4,5	4,5	4,5	4,6	4,6

Note: *Poziția în clasamentul Indicelui competitivității globale/Numărul total de țări analizate; ** Punctajul înregistrat în clasamentul Indicelui competitivității globale. Scara variază de la 1 la 7.

Sursa: World Economic Forum (2017).

În cel mai recent clasament privind *Indicele competitivității globale* (GCI), 2017-2018, elaborat de Forumul Economic Mondial, Polonia a înregistrat un scor de 4,6, iar 7 dintre cei 12 piloni principali luați în calcul au avut scoruri superioare sau egale celui global, respectiv: sănătatea și educația primară (6,2), mediul macroeconomic (5,2), mărimea pieței (5,2), educația superioară și training-ul (5), adecvarea tehnologică (4,9), infrastructura (4,7) și eficiența pieței bunurilor (4,6). La 5 dintre pilonii principali luați în considerare, nivelul a fost sub cel global, respectiv: dezvoltarea pieței financiare (4,2), eficiența pieței muncii (4,1), complexitatea afacerilor (4,1), instituții (3,8) și inovația (3,4). Cele mai scăzute rezultate au fost înregistrate la pilonul privind *inovarea* (Tabelul 3).

Tabelul 3: Pilonul 12: inovarea – poziții și scoruri obținute de Polonia

Indice/subindice	Poziție*	Scor**
Inovare	59	3,4
Capacitatea de inovare	72	4,1
Calitatea institutelor de cercetare	49	4,2
Cheltuielile companiilor cu cercetarea-dezvoltarea	60	3,4
Colaborarea între universități și industrie în domeniul cercetării-dezvoltării	89	3,2
Utilizarea în sectorul guvernamental a produselor avansate tehnologice	89	3,1
Disponibilul de cercetători și ingineri	52	4,2
Patente aplicate/milion de locuitori	41	10,5

Note: *Poziția în clasamentul Indicelui competitivității globale/Numărul total de țări analizate; ** Punctajul înregistrat în clasamentul Indicelui Competitivității Globale. Scara variază de la 1 la 7.

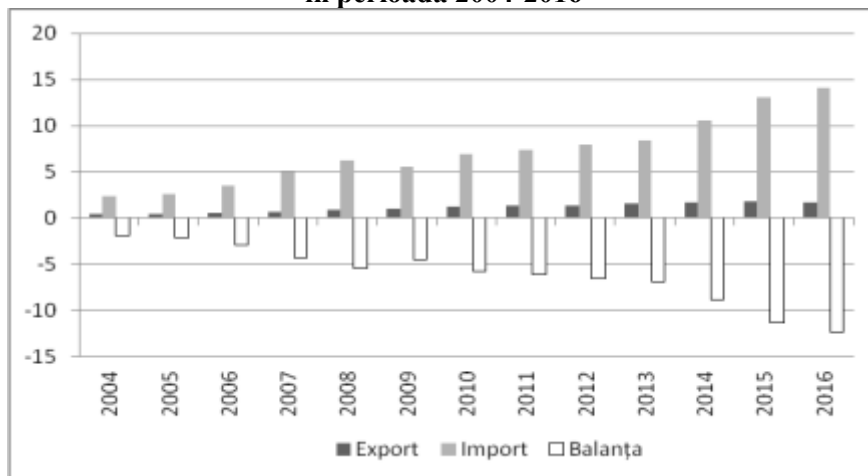
Sursa: World Economic Forum (2017).

În cadrul clasamentului mondial, Polonia se poziționează la capitolul *inovare* după Estonia (30), Slovenia (35), Cehia (36) și Lituania (41), dar devansează toate celelalte țări din ECE. Apreciem că evoluția sa către dezvoltarea și promovarea de noi tehnologii va fi stimulată de existența unui mediu economic care favorizează inovarea, proces susținut atât de sectorul public, cât și de cel privat, prin colaborarea strânsă între institutele de cercetare, universități și industrie.

6. Cooperarea economică – pilonul principal al relațiilor bilaterale

Un studiu elaborat recent evidențiază că Polonia consideră aspectele economice drept prioritatea absolută în relațiile cu China (Yao, 2017). În condițiile saturării pieței comunitare (care reprezintă aproximativ 75% din comerțul polonez), Polonia a început să acorde mai multă atenție pieței asiatice. Prin urmare, importanța cooperării bilaterale cu China, cel mai mare partener economic al Poloniei în Asia, este în creștere.

Graficul 3: Evoluția schimburilor comerciale ale Poloniei cu China, în perioada 2004-2016

Sursa: Grafic elaborat de autori pe baza datelor Eurostat (2017).

Obiectivele principale urmărite de Polonia sunt: majorarea exporturilor de bunuri către China, atragerea investițiilor chineze și promovarea dezvoltării infrastructurii. Din 2004 și până în

2016, volumul comerțului bilateral a sporit semnificativ, apreciere care necesită însă două remarci: (1) schimburile bilaterale au înregistrat o creștere importantă, dar pornind de la o bază scăzută; și (2) această evoluție s-a datorat volumului valoric al importurilor și nu al exporturilor, ceea ce a condus la sporirea substanțială a deficitului balanței comerciale, de la circa 2 miliarde de euro în media anilor 2004-2005 la 12,3 miliarde de euro în 2016 (Graficul 3).

Asimetria comerțului și a investițiilor bilaterale rămâne o piedică însemnată și datorită faptului că majoritatea firmelor poloneze sunt din categoria firmelor mici și mijlocii, care nu au capacitatea să pătrundă pe piața chineză, unde concurența este extrem de ridicată (Pendrakowska, 2017). Michalski (2010) atrage, la rândul său, atenția asupra asimetriilor din relația bilaterală. Spre exemplu, în 2009-2010, un număr de 1.100 firme poloneze exportau pe piața chineză, în schimb, 15.000 de firme chineze exportau pe piața poloneză. Aceste asimetrii explică de ce importurile Poloniei din China au marcat un ritm de creștere atât de accelerat, în contrast cu exporturile, justificând și deficitul comercial în creștere (Garlick, 2015). Cu toate acestea, Polonia rămâne principalul exportator și importator din rândul țărilor ECE în relație cu China.

Deși produsele agricole poloneze (merele, carnea de porc, produsele lactate, dulciurile și băuturile alcoolice) sunt considerate ca fiind o categorie cu potențial ridicat de export, studii recente (Szcudlik, 2016c) susțin ideea că este dificil ca acestea să poată face față concurenței de pe piața chineză, respectiv, cu merele autohtone, carnea de porc importată din SUA, Franța, Danemarca, sau produsele lactate importate din Australia și Noua Zeelandă.

În aceste condiții, Polonia și-a propus să majoreze exporturile către China prin legături economice mai strânse. Pe de o parte, Planul economic al guvernului polonez și cel de-al 13-lea Plan Cincinal al Chinei (2016-2020), sunt compatibile în ceea ce privește introducerea de mai multe soluții IT, tehnologii avansate și inovații în cele două economii. Pe de altă parte, Polonia este percepută de către China ca un pivot în raport cu Europa Centrală și de Est, unul care este esențial pentru transport, distribuție și logistică, și care poate fi susținut prin legăturile feroviare și maritime. Pentru exportatorii polonezi transportul feroviar va reprezenta o opțiune atractivă pentru transportul mărfurilor către China datorită timpului de livrare mai scurt; cu toate acestea, costul va fi în continuare mai mare comparativ cu cel al transportului maritim.

Polonia este al doilea beneficiar major de investiții directe chineze, după Ungaria, în condițiile în care investitorii chinezi se concentrează pe achiziționarea de fabrici în Polonia (Góralczyk, 2017). Spre exemplu, după cele două investiții majore în sectorul construcțiilor de mașini, care au totalizat 75,2 milioane de dolari, Firma Liu Gong a investit încă 75,2 milioane de dolari într-o fabrică de rulmenți în Kraśnik (tot în zona Polonia Mică) în 2013. Recent, China Coal, împreună cu compania australiană Prairie Mining, au semnat un acord privind cooperarea în construcția și finanțarea minei Jan Karski, situate în Bazinul de cărbune din Lublin. Investiția va ajunge la peste 630 milioane de dolari, iar producția este estimată să înceapă în 2023. Investitorii chinezi sunt de mult timp interesați de achiziționarea a cel puțin unui bloc energetic în centrala Kozienice, dar până în prezent nu au avut succes. Este însă relevantă achiziționarea (pentru aproximativ 37,6 milioane de dolari) a companiei Novago din Polonia, situată în Mława (în centrul Poloniei), care este implicată în producția de energie din surse alternative, inclusiv producerea de energie din deșeuri, și care deține o tehnologie foarte importantă de reducere a poluării care poate fi utilă Chinei.

Este de menționat și faptul că, în 2016, chinezii au preluat partea majoritară a activelor producătorului de insulină Bioton de la Ryszard Krauze, această substanță fiind extrem de importantă pentru China, în condițiile în care populația sa numără milioane de diabetici. După cum apreciază Góralczyk (2017), chinezii sunt negociatori pragmatici, iar unul dintre obiectivele lor principale în cadrul proiectului BRI este acela de a promova inovarea pe piața proprie, de unde și predilecția lor pentru fuziuni și achiziții. Prioritățile Poloniei sunt diferite, fiind focalizate pe stimularea finanțării investițiilor greenfield și, respectiv, pe crearea de companii inovatoare astfel încât investițiile să aibă efecte de durată asupra creșterii economice (Góralczyk, 2017).

Dezvoltarea infrastructurii este un alt obiectiv important urmărit de Polonia în relațiile sale cu China. Polonia intenționează să investească suma de 500 miliarde de zloți în infrastructură în perioada următoare și chiar dacă aceasta este un beneficiar net al fondurilor UE, are nevoie de sprijin financiar și din alte surse (Yao, 2017).

Interesul Chinei față de ECE este în creștere, iar dincolo de prioritățile de ordin economic se remarcă totodată și cele de natură politică și geopolitică, ceea ce implică nevoia de coordonare a Poloniei cu celelalte țări din regiune și cu actorii majori, precum vechile state membre ale UE și SUA în materie de politică externă (Szcudlik, 2016b). Același analist atrage atenția asupra mai multor aspecte. În plan economic, se evidențiază *mărimea pieței poloneze*, dar și *nivelul mai scăzut de concurență comparativ cu Europa occidentală*. Poziția centrală în UE, apropierea de piețele vestice, infrastructura de transport bine dezvoltată, toate acestea îi conferă Poloniei atributele de *centru logistic, de producție și distribuție atractiv pentru China*. Aceasta intră în consonanță cu nevoia Poloniei de diversificare a surselor de capital și a piețelor de desfacere. În plan politic, se remarcă *nevoia Chinei de a avea aliați care să o sprijine să-și atingă obiective* precum dobândirea statutului de economie de piață și reducerea presiunilor exercitate asupra sa în probleme sensibile, inclusiv legate de disputele teritoriale din Marea de Sud a Chinei. Ținând cont deopotrivă de argumentele de natură economică și politică, se argumentează că accentul ar trebui pus pe *principiul reciprocității în cooperarea economică* și totodată pe *evitarea situației în care avantajele economice ale Poloniei să fie utilizate de China ca instrument de influențare a deciziilor sale de ordin politic* (Szcudlik, 2016b).

După cum subliniază un studiu recent, factorii de decizie din Polonia au o atitudine pozitivă față de BRI, din 2015 remarcându-se chiar o înclinație mai mare față de cooperarea cu China, cel puțin în plan declarativ (Szcudlik, 2016c). Companiile poloneze au de asemenea o atitudine mai degrabă pozitivă față de BRI, deși nu dispun de suficiente cunoștințe despre piața chineză, despre conexiunile de transport și posibilitățile de finanțare existente. Mass media nu acordă o atenție deosebită Chinei, cu excepția vizitelor și reuniunilor la nivel înalt sau a evenimentelor speciale. Același studiu menționează însă că nu lipsesc nici analizele critice la adresa Chinei, spre exemplu cele asociate cu riscurile potențiale ale acordării statutului de economie de piață Chinei, unul dintre acestea fiind adâncirea deficitului comercial.

Un alt studiu recent, elaborat de Pendrakowska (2017), atrage atenția asupra asimetriilor din relația bilaterală China-ECE, reflectate de cultura politică, dezechilibrele comerciale, mărimea economiilor, modelele comunicaționale, concurență etc. Lipsa unui organism comun de negociere al ECE în relație cu China este considerată una dintre slăbiciunile platformei 16+1, ceea ce mai

degrabă încurajează concurența dintre țările din Europa Centrală și de Est, în detrimentul cooperării acestora și nu le conferă o poziție de negociere puternică.

Relațiile ECE cu China se situează pe multiple niveluri, după cum evidențiază și cazul relațiilor Poloniei cu China, fiind structurate pe patru paliere: bilateral; subregional – Polonia-China în cadrul Grupului Visegrád –; Polonia-China în platforma 16+1; Polonia-China sub cupola UE, ținând cont de parteneriatul strategic dintre UE și China. Însă este oare posibilă o poziție comună a tuturor celor 16 țări din ECE în relație cu China în toate domeniile, având în vedere multitudinea intereselor acestora și mai ales a atitudinilor lor față de UE, SUA și alți actori majori (inclusiv față de China)? Dar, în timp ce lipsa unui organism comun de negociere al ECE în relație cu China nu este chiar atât de gravă, deoarece ar fi aproape imposibil să se ajungă la un consens la nivelul ECE în raport cu China, absența unei strategii la nivel național în relație cu China, inclusiv în Polonia, este o slăbiciune majoră (Szunomár, 2014).

7. Concluzii

Relațiile diplomatice postbelice au înlesnit cooperarea economică dintre Polonia și China încă din anii '50, în pofida distanței geografice dintre cele două țări, a diferențelor culturale și a problemelor interne. Din perspectivă istorică, anii '50 și '80 au fost perioadele cele mai propice apropierii dintre Polonia și China. Volumul comerțului bilateral a ajuns pentru prima dată la maximul istoric de 1 miliard de dolari în 1986 (Michalski, 2010). Pe fondul schimbării de sistem din Polonia, relațiile acesteia cu China au intrat în declin, însă în 1991 dialogul politic a fost reluat.

După vizite oficiale la nivel de miniștri de externe și vice-premierii în perioada 1991-1993, a urmat vizita premierului polonez în China în 1994, iar în noiembrie 1997 a avut loc prima vizită în China a unui președinte polonez în 38 de ani. Relațiile bilaterale s-au intensificat treptat, iar anul 2004 a fost marcat de vizita premierului Chinei în Polonia, deoarece, ca stat membru al UE, această țară dobânda o nouă semnificație. Este însă la fel de adevărat că aceasta nu s-ar fi transpus în practică în absența unei puternice voințe politice din partea Poloniei de a consolida relațiile bilaterale, fapt dovedit de deschiderea politicianilor polonezi față de China. În decembrie 2011 a avut loc prima vizită a unui președinte polonez în China, după 14 ani de cooperare intensă, iar relația bilaterală a fost ridicată la rangul de parteneriat strategic. În aprilie 2012 a urmat vizita premierului chinez în Polonia, acesta participând și la summitul inaugural al platformei 16+1.

Partidul Platforma Civică a avut un rol semnificativ în impulsivarea relațiilor dintre cele două țări. Schimbările politice din 2015 nu au atras după sine sincope în relațiile cu China, dimpotrivă, parteneriatul strategic a dobândit noi valențe.

Viziunea Chinei și cea a Poloniei asupra unor aspecte sensibile, precum statutul Tibetului, relația cu Dalai Lama și mai ales regimul comunist și drepturile omului sunt divergente, însă *utilitatea practică a cooperării economice s-a impus în relația bilaterală*. Pe fondul ambiției elitelor poloneze ca țara lor să dobândească un rol mai pregnant în plan regional și chiar global, s-a conturat treptat o atitudine pragmatică, punând accentul pe ascensiunea Chinei în plan economic și al relațiilor internaționale, în special odată cu manifestarea unor slăbiciuni structurale la nivelul Uniunii Europene după 2007-2008. În acest context, alianțele cu China și cu alte țări puternice din

afara UE au fost considerate drept una dintre cele mai eficiente căi de consolidare a acestui rol. Aceasta explică adoptarea unei politici de deschidere către China, ținând însă cont de disproporția dintre cele două țări în ceea ce privește dimensiunea piețelor, suprafața teritoriului, mărimea populației, capacitatea cererii și a ofertei.

Andrzej Duda a vizitat China în noiembrie 2015, iar în iunie 2016 președintele Xi Jinping a vizitat Polonia (prima vizită a unui președinte chinez în Polonia în 12 ani), ocazie cu care relațiile bilaterale au fost ridicate la rangul de *parteneriat strategic cuprinzător*, fiind evidențiate obiective precum: alinierea strategiilor de dezvoltare ale celor două țări, promovarea participării la BRI, sporirea interconectivității dintre China și Polonia, cooperarea în sfera capacității industriale etc. În opinia unor diplomați și sinologi polonezi de prestigiu, intensificarea vizitelor la nivel înalt a determinat intrarea relațiilor bilaterale „într-o nouă eră”.

China este considerată de Polonia drept *partenerul cel mai important din Asia*, în timp ce Polonia reprezintă *un membru însemnat al UE și cel mai important partener al Chinei din Europa Centrală și de Est*. Polonia rămâne principalul exportator și importator din rândul țărilor ECE în relație cu China și al doilea beneficiar major de investiții chineze, după Ungaria.

Studii recente atrag atenția asupra asimetriilor din relația bilaterală, reflectate de cultura politică, dezechilibrele comerciale, mărimea economiilor, modelele comunicaționale, în materie de concurență, de accesul la piețe etc. Aceste asimetrii explică de ce importurile Poloniei din China au marcat un ritm atât de accelerat în contrast cu exporturile, justificând și deficitul comercial în creștere. Tocmai de aceea, și în Polonia este nevoie de o strategie națională în relație cu China.

În pofida eșecului companiei chinezești COVEC (China Overseas Engineering), filială a China Railway Corporation, în construcția celor două secțiuni ale autostrăzii A2 din Polonia în perioada 2009-2012, urmat de o atitudine prudentă a companiilor chineze în participarea la licitații și achiziții publice pentru proiecte ample de infrastructură, relațiile bilaterale sunt dinamice. În prezent, relațiile interumane sunt considerate calea cea mai sigură către consolidarea înțelegerii reciproce și a încrederii. La aceasta se adaugă cooperarea în direcția impulsivării exporturilor Poloniei către China și a reducerii deficitului comercial, a atragerii de investiții chineze și a conectării BRI cu propriile inițiative legate de dezvoltare (precum Planul Morawiecki, pentru dezvoltare responsabilă).

La nivelul ECE-16, Polonia reprezintă țara cu cea mai mare economie, cea mai numeroasă populație și cea mai întinsă suprafață. În plan regional, Polonia este *campioana* atragerii de investiții străine directe, regimul Zonelor economice speciale conferindu-i un grad sporit de atractivitate. Performanța Poloniei se explică prin procesul de dezvoltare regională bazat pe descentralizare, intensificarea activităților de dezvoltare derulate de către administrația publică, precum și prin utilizarea eficientă a fondurilor structurale de către regiunile sale. Totodată, aceasta se datorează și extinderii substanțiale, în ultimii ani, a rețelei de șosele și autostrăzi, care constituie un factor major pentru funcționarea eficientă a economiei.

Strategiile de dezvoltare ale Chinei și Poloniei sunt complementare. Strategia de reindustrializare a Poloniei deschide posibilități nenumărate de cooperare cu China, inclusiv în domeniul infrastructurii, al parcurilor industriale, al științei și tehnologiei. Evoluția Poloniei în plan economic este considerată în China o „poveste de succes”. Polonia urmărește scăderea dependenței sale de piața comunitară și contracararea efectelor induse de sancțiunile impuse de Rusia ca răspuns

la sancțiunile comunitare, iar prioritățile sale de politică externă (o Polonie puternică în Europa, accent pe relațiile transatlantice și rolul Organizației Tratatului Atlanticului de Nord ca garant al securității, relații amicale cu vecinii și sporirea importanței Poloniei în plan internațional) lasă suficient loc pentru cooperarea dintre China și Polonia.

Referințe bibliografice

- Djankov, S. (2016). *The Rationale behind China's Belt and Road Initiative*, in: Djankov, S., Miner, S. (editors), "China's Belt and Road Initiative: Motives, Scope and Challenges", Peterson Institute for International Economics, March, PIE Briefing 16-2.
- Dumitrescu, A. L. (2017). *Polonia*, în: *Conjunctura Economiei Mondiale*, Institutul de Economie Mondială, Academia Română, București, iunie, pp.158-163.
- Dumitrescu, A. L., Iordache, L. (2015). *Performanțele Poloniei în realizarea unei economii de piață sustenabile*, Revista de Economie Mondială, vol. 7, nr. 2, pp. 109-123.
- European Commission (2017). *European Economic Forecast – Spring 2017*, European Economy, Institutional Paper 025, May, Brussels.
- Eurostat (2017). *International trade in goods*, DS-016893, bază de date disponibilă la: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/data/database>. [Accesată la data de 31 octombrie 2017].
- Gadzinowski, P. (2016). *China and Poland: A long and friendly history*, June 19, China.org.cn/opinion/2016-06/19/content_38687221.htm.
- Garlick, J. (2015), *China's Trade with Central and Eastern European EU Members: An Analysis of Eurostat Data, 2004–2014*.
- Góralczyk, B. (2017). *The Chinese are coming to Poland*. Disponibilă la Central European Financial Observer. <https://financialobserver.eu/poland/the-chinese-are-coming-to-poland/>
- International Monetary Fund (IMF) (2017), *World Economic Outlook – Database*, Octombrie. Disponibilă la: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2017/02/weodata/index.aspx>. [Accesată la data de 30 octombrie 2017].
- Kanarek, P. (2017). *Perspectives for development of China-EU relations in the infrastructure investment sector: a case study of COVEC's investment in Poland*, Journal of Political Risk, Vol. 5, No. 8, August.
- Kepa, M. (2017). *When Poland Neighboured China: A Secret Polish History*, Culture.PL.
- Krol, M. (2015). *Poland-China Intergovernmental Committee holds first meeting*, June 17.
- McNeice, A. (2017). *Poland embraces strategic development role*, May 5.
- McKinsey&Company (2015). *Poland 2025: Europe's New Growth Engine*, January.
- Michalski, M. M. (2010). *Trade and Procurement Reform in Poland and China: Responding to the Next Globalization Wave of Interdependent Economies*, Business and Public Administration Studies, Vol. 5, No. 3.
- Ministry of Foreign Affairs (2014). *Polska EU 10*, Warsaw, Poland.
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (Chinese MOFA) (2012). *Premier Wen Jiabao Arrives in Warsaw for Official Visit to Poland*, disponibil la: http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/wjbispg_665714/t926941.shtml. [Accesat la data de 12 octombrie 2017].
- Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland (Polish MOFA) (2012). *History of bilateral relations*, disponibil la: http://beijing.mfa.gov.pl/en/bilateral_cooperation/politics/history_of_bilateral_relations/?printMode=true. [Accesat la data de 27 octombrie 2017].
- Office of the President of the Republic of Poland (2016). *Poland and China sign strategic partnership declaration*, June 20.
- Palonka, K. (2010). *Economic and trade relations between Poland and China since 2004*, Asia Europe Journal, Volume 8, Issue 3, pp. 369-378. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10308-010-0284-5>. [Accesat la data de 20 octombrie 2017].

- Pendrakowska, P. (2017). *A Balancing Act: the 16+1 Cooperation Framework*, Institute for Security and Development Policy, Policy Brief, No. 202, September 12.
- Polish Investment and Trade Agency (2016). *Visit of Chinese president: Poland China Business Forum*, June 20.
- Snyder, F. (2009) (editor). *The European Union and China, 1949-2008: Basic Documents and Commentary*, China and International Law Series, Hart Publishing, Oxford and Portland.
- Szczudlik-Tatar, J. (2015). *"One Belt, One Road": Mapping China's New Diplomatic Strategy*, the Polish Institute of International Affairs, Warsaw.
- Szczudlik, J. (2016a). *When the Silk Road meets the EU: towards a new era of Poland-China Relations?*, in Angela Stanzel, Agatha Kratz, Justyna Szczudlik & Dragan Pavličević, *China's investment in influence: the future of 16+1 cooperation*, European Council on Foreign Relations, December 14.
- Szczudlik, J. (2016b). *Poland in China's Foreign Policy—Not Only Economic*, The Polish Institute of International Affairs (PISM), June 16, 38(888).
- Szczudlik, J. (2016c). *Poland on the Silk Road in Central Europe: To Become a Hub of Hubs*, in: Van der Putten, F.-P., Seaman, J., Huotari, M., Ekman, A., Otero-Iglesias, M. (editors), *Europe and China's New Silk Roads*, pp. 45-48.
- Szunomár, A. (editor) (2014). *Chinese Investments and Financial Engagement in Visegrad Countries: Myth or Reality?*, Institute of World Economics, Centre for Economic and Regional Studies of the Hungarian Academy of Sciences, Visegrad Fund, Budapest.
- The World Bank (2017). *Connecting to Compete, Trade Logistics in the Global Economy*, The Logistics Performance Index and Its Indicators, Washington D.C.
- Tuszyński, R. (2015). *Polish Perspectives on CEE-China 16+1 Cooperation: the Unexpected Ukrainian Factor*, Europolity, vol. 9, no. 1, pp. 189-220, disponibil la: http://europolity.eu/wp-content/uploads/2015/07/Vol.9.No.1.2015_189-220.pdf. [Accesat la data de 25 octombrie 2017].
- Visegrád Post (2016). *The Three Seas Initiative: Central and Eastern Europe takes charge of its own destiny*, August 28.
- UNCTAD (2017). *World Investment Report 2017, Annex Tables*, bază de date disponibilă la: <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>. [Accesat la data de 25 octombrie 2017].
- World Economic Forum (2017). *The Global Competitiveness Report 2017-2018*, Geneva.
- Yao, L. (2017). *China and Poland: Economic Cooperation Under the 16+1 Formula*, Nouvelle Europe, 1 February, disponibil la: <http://www.nouvelle-europe.eu/node/1960>. [Accesat la data de 25 octombrie 2017].

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Oehler-Șincai, I. M., Dumitrescu, A. L., (2017). Polonia – cel mai însemnat partener al Chinei din Europa Centrală și de Est. *Revista de Economie Mondială*, 9(4), pp. 12-31
